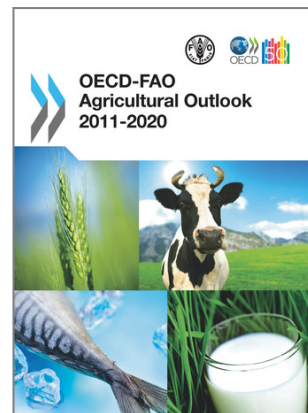

OECD *Multilingual Summaries*
OECD-FAO Agricultural Outlook 2011
Summary in Slovenian

Pogled na kmetijstvo OECD-FAO 2011

Povzetek v slovenščini

- To je sedma izdaja Pogleda na kmetijstvo in sedma soizdaja, pripravljena skupaj z Organizacijo Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO).
- V tem poročilu je predstavljeno gibanje na svetovnem trgu biogoriv, žit, oljnic, sladkorja, mesa, mlečnih izdelkov in, prvič, ribiškega sektorja v obdobju od 2011 do 2020. Ta izdaja vsebuje tudi oceno najnovejšega razvoja, ključnih vprašanj in negotovosti na teh blagovnih borzah.
- Napovedi so rezultat tesnega sodelovanja z nacionalnimi strokovnjaki iz držav članic in nečlanic OECD. Skupno razvit sistem modeliranja, ki temelji na modelih OECD in FAO, tj. na AGLINK oz. COSIMO, omogoča doslednost napovedi. Glede na razprave G20 o kmetijstvu je eno poglavje tega poročila letos namenjeno političnim odzivom na nestanovitnost cen.

Peto leto visokih in nestanovitnih cen

Cene proizvodov so se avgusta 2010 spet občutno povišale, saj so primanjkljaji v pridelavi poljščin na ključnih proizvodnih območjih in majhne zaloge zmanjšali razpoložljivo preskrbo ter je ponovni vzpon gospodarske rasti v gospodarstvih v razvoju in gospodarstvih v vzponu podkrepil povpraševanje. Začelo se je peto zaporedno leto velike nestanovitnosti na trgih kmetijskih proizvodov. Visoke in nestanovitne cene proizvodov in njihove posledice za zanesljivo preskrbo s hrano so očitno med pomembnimi vprašanji, s katerimi se danes soočajo vlade. To se je dobro videlo na razpravah vrha G20 v Seulu novembra 2010 in v predlogih ukrepov, pripravljenih za obravnavo na vrhu leta 2011 v Parizu.

Tržne spodbude kažejo na stalno nestanovitnost cen

Avtorji tega Pogleda na kmetijstvo so zadržano optimistični glede tega, da bodo cene proizvodov padle z njihovih ravni iz leta 2010–11, saj se trgi odzivajo na te višje cene in priložnosti za večjo donosnost, ki jih ponujajo. Letos so žetve odločilne, vendar lahko ponovna vzpostavitev ravnotežja na trgu traja nekaj časa. Dokler ne bo mogoče obnoviti zalog, nevarnost nadaljnega povečevanja nestanovitnosti cen ostaja velika. V tem Pogledu na kmetijstvo je ohranjeno stališče iz nedavnih izdaj, da bodo realne cene kmetijskih proizvodov v primerjavi s prejšnjim desetletjem v naslednjem desetletju verjetno ostale višje. Daljša obdobja visokih cen bi lahko bolj otežila doseganje cilja zanesljive preskrbe s hrano v svetovnem merilu, zaradi česar bi bili lahko revni potrošniki v večji nevarnosti, da ne bi imeli zadostne prehrane.

Posredovanje tržnih signalov proizvajalcem je odločilno za odziv v obliki ponudbe

Višje cene proizvodov so pozitiven signal za sektor, ki že številna desetletja doživlja padec realnih cen, in bodo verjetno spodbudile naložbe v izboljšano produktivnost in večjo proizvodnjo, potrebno za zadovoljitev rastočega povpraševanja po hrani. Vendar na odziv v obliki ponudbe vplivajo relativni stroški surovin, spodbude višjih mednarodnih cen pa niso vedno posredovane proizvajalcem zaradi visokih stroškov transakcij ali posegov domače politike. Na nekaterih ključnih proizvodnih območjih je rast vrednosti menjalnega tečaja vplival tudi na konkurenčnost njihovih kmetijskih sektorjev, tako da je omejil odzive v obliki proizvodnje.

Za povečanje produktivnosti so potrebne naložbe

Na podlagi kazalcev se proizvodni stroški večajo, rast produktivnosti pa upočasnjuje. Stroški za energijo so se precej povečali, prav tako stroški krmljenja. Pritiski na vire, zlasti tiste, povezane z vodo in zemljo, so tudi vedno večji. Na številnih tradicionalnih proizvodnih območjih so kmetijske površine vedno bolj omejene in se mora proizvodnja razširiti na manj razvita območja ter na manj plodne obrobne površine, na katerih je večja nevarnost slabih vremenskih razmer. Da bi sektor lahko zadovoljil rastoče povpraševanje v prihodnosti, so potrebne precejšnje nadaljnje naložbe v povečanje produktivnosti.

Glavna sporočila

Za cene proizvodov se pričakuje, da bodo ostale višje

- Ob normalnem vremenu se za kmetijsko proizvodnjo kratkoročno pričakuje, da se bo zaradi pričakovanega odziva ponudbe na sedanje visoke cene povečala. Cene proizvodov bi morale pasti z najvišjih vrednosti z začetka leta 2011, vendar se realno napoveduje, da bodo v primerjavi z zadnjim desetletjem cene žita (koruze) in mesa (perutnine) v obdobju 2011–20 v povprečju za do 20 % oziroma 30 % višje. Višanje cen proizvodov se sedaj giblje navzdol po verigi proizvodov na področje živilorejskih proizvodov.

Inflacija cen hrane povzročča skrbi

- Ker so višje cene proizvodov posredovane skozi prehransko verigo, najnovejši podatki kažejo, da inflacija potrošniških cen hrane trenutno raste v večini držav in prispeva k višji skupni inflaciji potrošniških cen. To povzročča skrbi glede gospodarske stabilnosti in zanesljivosti preskrbe s hrano v nekaterih državah v razvoju, saj je kupna moč revnejšega prebivalstva manjša.

Za kmetijsko proizvodnjo se napoveduje, da bo rasla počasneje

- Za svetovno kmetijsko proizvodnjo se napoveduje, da bo letno v povprečju zrasla za 1,7 % v primerjavi z 2,6-odstotno rastjo v prejšnjem desetletju. Počasnejša rast se pričakuje za večino poljščin, zlasti oljnice in grobozrnato žito, pri katerih so proizvodni stroški večji in rast produktivnosti upočasnjena. Rast živinoreje naj bi ostala blizu nedavnemu gibanju. Kljub počasnejši širitvi se za proizvodnjo na prebivalca še vedno napoveduje 0,7-odstotna letna rast.
- Globalna upočasnitev napovedanega večjega pridelka pomembnih poljščin bo še naprej pritiskala na mednarodne cene. Večja rast proizvodnje se pričakuje od dobaviteljev iz držav v vzponu, v katerih obstoječe tehnologije nudijo dobre možnosti za večji pridelek, čeprav je spremenljivost pridelka/proizvodnje lahko večja. Delež proizvodnje iz držav v razvoju se bo v obravnavanem obdobju še naprej večal.

Rast ribištva na podlagi akvakulture

- Za ribiški sektor, ki je v Pogled na kmetijstvo vključen prvič, se napoveduje, da bo do leta 2020 povečal svojo svetovno proizvodnjo za 1,3 % letno, kar je počasneje kot v prejšnjem desetletju, in sicer zaradi nižje stopnje rasti akvakulture (2,8 % v primerjavi s 5,6 % v obdobju od 2001 do 2010) in manjšega ali stagnantnega ribolovnega sektorja. Za akvakulturo se napoveduje, da bo do leta 2015 kot najpomembnejši vir rib za prehrano ljudi presegljo ribolov, do leta 2020 pa naj bi pomenilo približno 45 % skupne ribiške proizvodnje (vključno z neprehransko uporabo). V primerjavi z obdobjem od 2008 do 2010 se za povprečne nominalne cene ujetih rib pričakuje, da bodo do leta 2020 približno 20 % višje, cene ribogojnih vrst pa se bodo povišale za 50 %.

Povpraševanje po hrani se najbolj povečuje v državah v razvoju

- Najhitreje se bo poraba hrane na prebivalca povečala v Vzhodni Evropi, Aziji in Latinski Ameriki, kjer se dohodki povečujejo, rast prebivalstva pa se upočasnjuje. Zelo verjetno se bo najbolj povečalo povpraševanje po rastlinskih oljih, sladkorju, mesu in mlečnih izdelkih.

Vedno večje povpraševanje po surovinah za biogoriva

- Uporaba kmetijskih proizvodov kot surovin za biogoriva bo še naprej močno rasla, večinoma zaradi obveznosti glede biogoriv in podpornih politik. Ocenjuje se, da se bo do leta 2020 13 % svetovne proizvodnje grobozrnatega žita, 15 % proizvodnje rastlinskega olja in 30 % proizvodnje sladkornega trsa uporabljalo za proizvodnjo biogoriv. Višje cene nafte bi povzročile še nadaljnjo rast uporabe surovin za biogoriva in ko bodo cene nafte dovolj visoke, bo proizvodnja biogoriv v številnih državah možna, tudi če ne bo politične podpore.

Trgovina s kmetijskimi proizvodi bo morda rasla počasneje

- Za trgovino se pričakuje, da bo rasla 2 % na leto, kar je počasneje kot v prejšnjem desetletju, pri čemer se bo proizvodnja tradicionalnih izvoznikov samo skromno povečala, domača proizvodnja uvoznikov pa bo večja. Najhitrejšo rast bodo zabeležili predvsem izvozniki iz držav v vzponu v Vzhodni Evropi, Osrednji Aziji in latinskoameriških državah. Vedno večji primanjkljaji hrane se pričakujejo v državah podsaharske Afrike, ker je povpraševanje, ki ga spodbuja prebivalstvo, večje od rastoče domače proizvodnje.

Visoka stopnja negotovosti se nadaljuje tudi v tem Pogledu na kmetijstvo

- Hipotetična analiza kaže na negotovost napovedi cen, ki so v veliki meri odvisne od domnev, na katerih temeljijo, in kaže, da je nevarnost višjih cen večja od verjetnosti nižjih cen. Ta analiza potrjuje tudi, da so nihanja proizvodnje v velikih državah izvoznicah poljščin, ki so pogojena z donosom, glavni vir mednarodne

nestanovitnosti cen. Lanskoletna suša in požari v Ruski federaciji in Ukrajini ter prekomerna vlažnost v Združenih državah so pokazali, kako hitro se lahko spremeni ravnotežje na trgu. Pričakuje se, da bodo vremensko pogojene spremembe donosa pridelkov postale še bolj odločilni dejavnik nestanovitnosti cen v prihodnosti.

Nestanovitnost cen

Številni dejavniki nestanovitnosti cen

V Pogledu na kmetijstvo so obravnavani ključni dejavniki, ki spodbujajo nestanovitnost cen ter povzročajo negotovost in nevarnost za proizvajalce, trgovce, potrošnike in vlade. Nestanovitnost cen lahko zelo negativno vpliva na kmetijski sektor, zanesljivo preskrbo s hrano in širše gospodarstvo v razvitih državah in državah v razvoju.

- Vreme in podnebne spremembe - Najpogostejši in najpomembnejši dejavnik nestanovitnosti so nepredvidljive vremenske razmere. Podnebne spremembe spreminjajo vremenske razmere, vendar njihov vpliv na izjemne vremenske dogodke ni jasen.
- Ravni zalog - Zaloge so dolgo zmanjševale neskladnost med kratkoročnim povpraševanjem in ponudbo blaga. Kadar so dostopne zaloge majhne glede na uporabo, kar trenutno velja za grobozrnata žita, je lahko nestanovitnost cen velika.
- Cene energije - Vedno večje vezi z energijskimi trgi na podlagi vložkov, kot so gnojila in prevoz, in na podlagi povpraševanja po surovinah za biogoriva prenašajo nestanovitnost cen z energijskih na kmetijske trge.
- Menjalni tečajji - Spremembe tečajev imajo lahko z vplivanjem na cene domačih proizvodov učinek na zanesljivo preskrbo s hrano in konkurenčnost po svetu.
- Rastoče povpraševanje - Če proizvodnja ne bo držala koraka s povpraševanjem, bo pritisk na cene proizvodov vedno večji. Ker dohodki na prebivalca v svetu rastejo in se pričakuje, da se bodo v številnih revnih državah povežali celo za 50 %, bo povpraševanje po hrani postalo bolj toga, tako da bi bila za vpliv na povpraševanje potrebna večja nihanja cen.
- Pritiski na vire - Rast proizvodnje omejujejo večji proizvodni stroški, počasnejša uporaba tehnologije, širitev na bolj obrobna zemljišča in omejitve glede gojenja dveh različnih poljščin ter vode za namakanje.
- Trgovinske omejitve - Izvozne in uvozne omejitve povečujejo nestanovitnost cen na mednarodnih trgih.
- Ugibanja - Večina raziskovalcev soglaša, da lahko veliko ugibanja na trgih s terminskimi posli poveča kratkoročno gibanje cen, čeprav ni dokončnih dokazov za dolgoročne systemske učinke na nestanovitnost.

Politični izzivi

Izboljšati produktivnost in vzdržljivost ter zmanjšati odpadke

V tem Pogledu na kmetijstvo so poudarjeni pomembni izzivi pri obravnavanju globalne nezanesljive preskrbe s hrano in hkrati glavne priložnosti za proizvajalce hrane in kmetijskih proizvodov, ki izhajajo iz višjih povprečnih cen, napovedanih za prihajajoče desetletje. Politični izziv je spodbujati rast produktivnosti, zlasti malih proizvajalcev, ki izboljša vzdržljivost trga ob zunanjih šokih in zmanjša odpadke ter poveča preskrbo lokalnih trgov po zmernih cenah. Potrebne so naložbe javnega sektorja v raziskave in razvoj ter ustanove in infrastrukturo kmetijstva, da se bo povečala produktivnost sektorja in vzdržljivost ob vremenskih/podnebnih spremembah ter pomanjkanju virov. Naložbe so potrebne, da bi zmanjšale izgube po žetvi. Ob priznavanju dejstva, da bo nestanovitnost ostala značilnost kmetijskih trgov, so potrebne usklajene politike za zmanjšanje nestanovitnosti, kjer je to mogoče, in omejitev njenih negativnih učinkov.

Izboljšati obveščanje na trgu in politično soodvisnost

- Zmanjšati nestanovitnost - Večja preglednost trga lahko zmanjša nestanovitnost cen. Bolj si je treba prizadevati za izboljšanje svetovnih in nacionalnih sistemov za nadzor in obveščanje o tržnih možnostih, vključno z boljšimi podatki o proizvodnji, zalogah in trgovini občutljivih proizvodov za zanesljivo preskrbo s hrano. Tudi odprava ali zmanjšanje političnega izkrivljanja, kot so omejitve uvoza ali izvoza ali subvencije in

obveznosti glede biogoriv, lahko zmanjša nestanovitnost cen. Treba je izboljšati obveščanje in preglednost na trgih s terminskimi posli in s tem priznati pomen skladnih ukrepov v izmenjavi.

Zaščititi revne in sprejeti strategije za obvladovanje tveganja

- Obvladovanje nestanovitnosti - Sistemi za blažitev socialnih posledic lahko pomagajo najbolj ranljivim potrošnikom, kadar se cene hrane povešajo, medtem ko lahko sistemi za blažitev posledic za proizvajalce pokrijejo nizke prihodke in tako ohranijo njihovo sposobnost za nakup surovin in ohranitev proizvodnje. Rezerve hrane za uporabo v sili, namenjene pomoči revnim ljudem, so koristne pri zmanjševanju vpliva visokih cen. Bolj si je treba prizadevati za pripravo shem za obvladovanje tržnega tveganja, vključno z uporabo nestandardiziranih terminskih pogodb in izmenjave blaga v prihodnosti, ki naj bo dostopna manjšim proizvajalcem. Vlade lahko tudi sprejmejo take strategije za obvladovanje tveganja, kot so zavarovanje za financiranje uvoza hrane, kadar slabo vreme zmanjša domačo proizvodnjo, ali predkupne pogodbe, ki zagotovijo nakupe uvožene hrane v prihodnosti.

© OECD

Ta povzetek ni uradni prevod OECD.

Reproduciranje tega povzetka je dovoljeno pod pogojem, da so navedene avtorske pravice OECD in naslov originalne publikacije.

Večjezični povzetki so prevedeni izvlečki publikacij OECD, ki so v izvirniku izdane v angleškem in francoskem jeziku.

Na razpolago so brezplačno v spletni knjigarni OECD www.oecd.org/bookshop

Za več informacij se obrnite na Enoto OECD za pravice in prevode, Direktorat za javne zadeve in komunikacije na: rights@oecd.org ali prek faksa: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Obiščite našo spletno stran www.oecd.org/rights

